

ROZHODNUTÍ O ÚPADKU A ZÁLOHY NA ODMĚNU INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE ZA PŘIHLÁŠKY POHLEDÁVEK

MARTIN SLOBODNÍK,* ZDENĚK STRNAD,**
ONDŘEJ ZEŽULKA***

Abstract: **The Decision on Bankruptcy and Advances on the Insolvency Administrator's Remuneration for Applications for Claims**

The authors discuss the fragmented practice of insolvency courts in the issue of advances on insolvency administrators' remuneration for the review of applications for claims after the adoption of the so-called transposition amendment to the Insolvency Act effective from October 2024. The risk of incomplete reimbursement of this segment of remuneration after the end of the discharge from debt procedure has led to the development of various solutions that motivate or force the debtor to pay special advances on remuneration for the review of applications for claims in the phase from the authorisation to the approval of the insolvency arrangement. Across all insolvency courts, four basic models of access to advances have been developed – (i) repayments from disposable income without deductions, (ii) deductions without the imposition of special advances, (iii) deductions combined with fixed monthly chargeable advances, and (iv) deductions combined with fixed advances derived from the actual number of claims filed.

Keywords: insolvency; bankruptcy; discharge from debts; insolvency practitioner; remuneration; review of applications for claims

Klíčová slova: insolvence; úpadek; oddlužení; insolvenční správce; odměna; přezkum přihlášek pohledávek

DOI: 10.14712/23366478.2025.679

Implikace pro JČU: Komparativní analýzou rozhodnutí o úpadku vydávaných v insolvenčních řízeních zahájených po účinnosti zákona č. 252/2024 Sb. bylo zjištěno, že insolvenční soudy vyvinuly čtyři základní přístupy k ukládání záloh na odměnu insolvenčních správců. První přístup nepředpokládá uložení žádné zvláštní zálohy na odměnu za přezkum přihlášek pohledávek, zatímco druhý přístup zahrnuje ukládání zúčtovatelné měsíční zálohy

* JUDr. Martin Slobodník, Ph.D., Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, Oddělení práva, 370 05 České Budějovice, Česká republika; e-mail: mslobodnik@ef.jcu.cz; ORCID: 0000-0002-3854-560X.

** JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., MPA., Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, Oddělení práva, 370 05 České Budějovice, Česká republika; e-mail: zstrnad@ef.jcu.cz; ORCID: 0000-0002-4371-4252, Scopus ID: 57192889003.

*** JUDr. Ondřej Zežulka, Ph.D., Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, Oddělení práva, 370 05 České Budějovice, Česká republika; e-mail: ozezulka@ef.jcu.cz; ORCID: 0000-0001-6172-6372.

hrazené od povolení do schválení oddlužení a třetí přístup přináší uložení zálohy ve výši přesně odpovídající odměně z počtu přihlášených pohledávek. Identifikované základní mechanismy jsou nicméně na úrovni různých soudních oddělení dále modifikovány dílčími úpravami, což vede k rozšíření způsobů konstrukcí výroků. Ani rozhodovací činnost vrchních a Nejvyššího soudu dosud nevedla ke sjednocení praxe prvoinstančních soudů.

JEL klasifikace: G33, G34

ÚVOD

Transpoziční novela insolvenčního zákona (dále jen „InsZ“) publikovaná jako zákon č. 252/2024 Sb., který nabyl účinnosti 1. 10. 2024, přinesla řadu zásadních změn v právní úpravě institutu oddlužení. Především došlo ke zkrácení základní doby oddlužení, což nově umožňuje přiznat dlužníku benefit osvobození od placení neuspokojených pohledávek zahrnutých do oddlužení již po uplynutí 3 let od schválení oddlužení. Obecně lze shrnout, že v zásadě všechny podstatné povinnosti dlužníka v oddlužení jsou vázány právě na účinky schváleného oddlužení, kterých pozbývají právě pouhým uplynutím doby oddlužení (resp. splněním předpokladů pro přiznání osvobození). Stojí za zmínku, že nová právní úprava rozšiřuje nabídku způsobů, jak základní dobu oddlužení prodloužit.¹

Zvolené řešení si vynutilo úpravy procesního rámce oddlužení, neboť i po uplynutí doby oddlužení a přiznání osvobození nadále existovala potřeba pokračovat v insolvenčním řízení, především dokončit projednávání incidenčních sporů, zpeněžování majetku a distribuci výtěžku majetkové podstaty, předložit závěrečnou zprávu insolvenčního správce o průběhu insolvenčního řízení s vyúčtováním vlastní odměny a nákladů a ze strany insolvenčního soudu po administrativní stránce věc uzavřít.

Základem problému řešeného v předkládaném článku se stala právě kolize nového procesního rámce s novelou vyhlášky o odměně insolvenčního správce.² V jejím důsledku totiž na první pohled došlo ke čtyřnásobnému zvýšení odměny insolvenčního správce za přezkum přihlášky pohledávky z 250 Kč na 1 000 Kč (bez DPH). Toto zvýšení lze optikou dlužníků hodnotit jako výrazné, neboť při průměrném počtu 14,26³ podaných přihlášek pohledávek v oddlužení a za předpokladu, že prakticky bezvýjimečně všichni insolvenční správci jsou plátcí daně z přidané hodnoty, došlo k průměrnému nárůstu odměny insolvenčního správce z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek z 4 314 Kč na 17 255 Kč (tj. v absolutních číslech o 12 941 Kč).

Omezení časového období, ve kterém zákon dlužníku ukládá plnění povinností, je přímo úměrný objemu finančních prostředků, které lze od dlužníka získat ve prospěch

¹ Existující instituty přerušení a prodloužení průběhu oddlužení upravené v § 412b InsZ, které byly do účinnosti novely č. 252/2024 Sb. vázány návrhem či souhlasem dlužníka, a tudíž výlučně v jeho prospěch, se rozšiřují o kompenzačně-sankční možnost prodloužení průběhu oddlužení v důsledku porušování povinností dlužníka až o 12 měsíců, resp. navíc až o dalších 6 měsíců z důvodů zvláštního zřetele hodných (§ 412b odst. 6 InsZ).

² Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky č. 253/2024 Sb. účinné od 1. 10. 2024.

³ Zdroj: interní statistický systém sledování událostí v insolvenčním rejstříku (Ministerstvo spravedlnosti).

majetkové podstaty. To pochopitelně nevylučuje hledání dalších zdrojů použitelných k úhradě zálohy na odměnu insolvenčního správce (v podrobnostech níže). Tlak na hledání efektivního řešení totiž vyplývá mimo jiné z konstrukce nového § 3 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb. ve znění účinném od 1. 10. 2025, který výši odměny insolvenčního správce vypočtenou podle této vyhlášky fakticky limituje výší záloh uhrazených dlužníkem na odměnu insolvenčního správce v průběhu celého insolvenčního řízení; neuhradí-li tedy dlužník na zálohách zálohy odpovídající odměně v plném rozsahu, v závěrečné fázi po přiznání osvobození již neexistuje efektivní procesní nástroj k jejich vymození.

Autoři se v předloženém textu zabývají tím, jaká konkrétní procesní řešení pro zajištění finančních zdrojů pro hrazení záloh na odměnu insolvenčních správců ve fázi do schválení oddlužení insolvenční soudy zvolily. Autoři se zaměřili na zjištění, zda existuje unifikovaná praxe napříč všemi insolvenčními soudy v ČR, nebo zda se naopak vyvinuly regionální přístupy, a jaké odlišnosti mezi nimi existují. Závěrem se autoři zabývají přístupem vyšších soudů a potenciálem prosazení univerzálně přijímaného řešení.

ZDROJE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ K ÚHRADĚ ODMĚNY INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE

V praxi vyvstala otázka, ze kterých finančních zdrojů lze efektivně zajistit krytí této konkrétní složky odměny insolvenčního správce. Insolvenční zákon totiž neumožňuje ve fázi od povolení oddlužení do schválení oddlužení provádět srážky z příjmů dlužníka v ekvivalentním rozsahu. Ust. § 136 odst. 3 InsZ totiž připouští pouze uložení povinnosti plátcí mzdy nebo jiného příjmu srážet do výše stanovené prováděcím právním předpisem (2 178 Kč měsíčně), což v této fázi fakticky kryje pouze zálohu na paušální měsíční odměnu, která v novém režimu oddlužení činí 1 650 Kč bez DPH,⁴ a zálohu na paušální náhradu hotových výdajů, která činí 150 Kč bez DPH.⁵ Pro případ nedostatečné výše této srážky zákon předpokládá možnost uložit dlužníku povinnost dorovnat nedostatečnou srážku z vlastních zdrojů (§ 136 odst. 5 InsZ).

Problém tedy spočívá v tom, že srážkami z příjmů prováděnými po povolení oddlužení nelze reálně získat žádné finanční prostředky pro krytí zálohy na odměnu za přezkoumané přihlášky pohledávek. Zákonodárce takovému účelu vyhradil srážky z příjmů dlužníka prováděné až v průběhu dvou měsíců po skončení plnění splátkového kalendáře [§ 406 odst. 3 písm. g) InsZ], kterými však lze získat pouze nominálně omezenou výši prostředků.⁶

Teoreticky může přicházet do úvahy úhrada této složky odměny insolvenčního správce i ze splátkového kalendáře, dojde-li k úplnému uspokojení všech zbývajících pohledávek alokovaných v distribučních schématech nepodřízených i podřízených pohledávek (s tím ale podle dosavadních zkušeností s oddlužením lze podle autorů

⁴ Srov. § 3 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 313/2007 Sb.

⁵ Srov. § 7 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb.

⁶ Nejvýše 20 000 Kč, respektive 30 000 Kč v případě společného oddlužení manželů [§ 7a odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb.].

počítat pouze zcela ojediněle). Dalším uvažovaným zdrojem může být výtěžek zpeněžení věcí náležejících do majetkové podstaty, který je dosažen prostřednictvím realizace té části způsobu oddlužení, která připadá na zpeněžení majetkové podstaty.⁷ Využitím podobné logiky by teoreticky bylo možné sáhnout i do hodnot získaných dědictvím, darem,⁸ z neúčinného právního úkonu, výtěžku zatajeného majetku nebo jiných mimořádných příjmů, a to za podmínky, že půjde o finanční prostředky získané nad rámec standardního splátkového kalendáře nepostihované srážkami z příjmů.⁹ V odborné diskusi nicméně již zaznívají i názory, že se tento zákaz úhrady záloh na odměnu za přezkoumané přihlášky pohledávek vůbec neuplatní, a to s odůvodněním, že podle ustálené judikatury existuje odměna insolvenčního správce jako celek a její jednotlivé segmenty nelze přičíst na vrub konkrétní procesní fázi oddlužení. To má platit tím spíše, že k přezkoumání přihlášek pohledávek může dojít ve fázi před schválením i po schválení oddlužení a nezávisle na fázi řízení se pořád jedná o privilegovanou pohledávku za majetkovou podstatou, která se uspokojuje kdykoliv za řízení.¹⁰ Výsledkem je, že se v praxi začínají objevovat usnesení o schválení oddlužení, která explicitně počítají s úhradou tohoto segmentu odměny i ze splátkového kalendáře.¹¹

Autoři připouští, že výše uvedený mechanismus úhrady odměny insolvenčního správce za přezkoumané přihlášky pohledávek lze považovat za krajně nepředvídatelný a optikou insolvenčního správce též nespolehlivý. Nelze totiž vyloučit, že v měsících následujících po skončení plnění splátkového kalendáře nebudou z objektivních či subjektivních důvodů na straně dlužníka buď prováděny žádné srážky, nebo v nedostatečné výši. Ověření této hypotézy by si nicméně vyžádalo analýzu stovek rozhodnutí o úpadku, která by navíc musela být diferencována podle délky trvání mezidobí mezi povolením a schválením oddlužení a též podle toho, zda insolvenční soud podmínil schválení oddlužení částečnou nebo úplnou úhradou této zálohy. To nicméně není otázkou řešenou tímto textem.

METODOLOGIE VZORKOVÁNÍ PRO STATISTICKOU ANALÝZU

Pro účely statistické analýzy zjištění přístupu insolvenčních soudů k ukládání záloh na odměnu za přezkoumané přihlášky pohledávek v insolvenčních řízeních vedených v režimu novely č. 252/2024 Sb. autoři provedli detailní analýzu vzorku 788 rozhodnutí o úpadku spojených s povolením oddlužení (z celkového počtu

⁷ Tento názor se opírá o výklad § 398 odst. 4 věty čtvrté InsZ, která neumožňuje hradit odměnu insolvenčního správce za období do schválení oddlužení z „částky podle odstavce 3“. Nahlédnutím do § 398 odst. 3 InsZ zjistíme, že pojem „částka“ se vztahuje jen k části věty pojednávající o finančních prostředcích získaných srážkami ze mzdy, nikoliv dosažených jiným způsobem.

⁸ A to dokonce z darů poskytovaných třetí osobou již po povolení oddlužení, srov. např. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. 3. 2025, č. j. KSBR 53 INS 2251/2025-A-10.

⁹ Srov. § 412 odst. 1 písm. b) InsZ.

¹⁰ Srov. § 168 odst. 2 písm. a) InsZ. Tento argument autoři nepochybní, avšak poukazují na to, že § 398 odst. 4 věta druhá InsZ má toliko vylučovat uspokojení této privilegované pohledávky z konkrétní části majetkové podstaty (zde postižitelných příjmů spadajících do splátkového kalendáře).

¹¹ Mezi prvními usneseními tohoto typu lze zmínit např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 3. 2025, č. j. KSUL 85 INS 16718/2024-B-10.

5 983 rozhodnutí) vydaných v období od října 2024 do dubna 2025 (včetně). Daný vzorek tedy představuje 13,2 % všech vydaných rozhodnutí, přičemž pokrývá praxi všech 10 insolvenčních soudů a jejich poboček a v rámci nich mapuje praxi všech 132 aktivních soudních oddělení z celkových 133 soudních oddělení alokovaných ve sledovaném období podle rozvrhů práce krajských soudů k vyřizování insolvenční agendy v rejstříku INS.¹²

K metodologii výběru vzorku lze uvést, že všechna rozhodnutí o úpadku byla nalezena prostřednictvím oficiálního vyhledávacího formuláře ve veřejné části insolvenčního rejstříku, a to vyhledáním události „I_78 Usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení“. Připuštna byla pouze ta insolvenční řízení, ve kterých byl podle záznamu o ověření elektronického podání insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení dodán do datové schránky soudu nebo podán jiným ekvivalentním způsobem od 1. 10. 2024.¹³

U takto získané sestavy výsledků (5 983 případů) autoři identifikovali všechna soudní oddělení působící u všech insolvenčních soudů a jejich poboček, aby zmapovali individuální praxi jednotlivých samosoudců. U každého soudního oddělení pseudonáhodným výběrem¹⁴ zvolili nejméně 3 rozhodnutí o úpadku vydaná v období od října 2024 do prosince 2024 a další nejméně 3 rozhodnutí o úpadku vydaná v období od února 2025 do dubna 2025. Autoři přitom vycházeli z předpokladu, že soudní oddělení v obdobných případech rozhodují obdobně¹⁵ a že pro tyto účely samosoudci zpravidla využívají svých předpřipravených vzorů. Cílem výběru bylo ověřit, zda ve sledovaném období došlo ke změně praxe konkrétních soudních oddělení.

Podle názoru autorů zvolený způsob výběru analyzované sady rozhodnutí o úpadku poskytuje plně reprezentativní vzorek pro účely analýzy praxe všech insolvenčních soudů.

PRÁVNÍ ZÁKLAD PRO UKLÁDÁNÍ ZÁLOH NA ODMĚNU Z POČTU PŘIHLÁŠEK POHLEDÁVEK

Analýza obsahu insolvenčního rejstříku ve vybraných insolvenčních řízeních ukázala, že insolvenční soudy vyvinuly různorodou praxi ukládání povinností dlužníkům platit zálohy na odměnu za přezkum přihlášek pohledávek z vlastních zdrojů (tj. záloh odlišných od srážek plátců příjmů nebo záloh placených dlužníky na vrub paušální měsíční odměny podle § 136 odst. 3 a 5 InsZ).

¹² Hodnota zahrnuje všechna soudní oddělení vedená pod unikátními pořadovými čísly, třebaže ve zhruba desítky případů vykazují stejné personální obsazení.

¹³ Tj. podléhající novému režimu oddlužení podle přechodných ustanovení zákona č. 252/2024 Sb., což v rejstříku INS odpovídá nejnižší spisové značce 16662/2024.

¹⁴ Uvedený počet vzorků byl náhodným výběrem vybrán z prvních 10 usnesení vydaných v roce 2024 a naopak z posledních 10 usnesení vydaných v roce 2025, aby se maximálně prodloužil sledovaný interval praxe soudních oddělení.

¹⁵ Princip obdobného řešení obdobných právních případů vychází ze základních principů soukromého práva, srov. § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Typová řešení se projevují ve speciálních výrocích rozhodnutí o úpadku spojeném s rozhodnutím o povolení oddlužení. Dané výroky jsou konstruovány jako uložení zvláštní povinnosti dlužníka platit k rukám insolvenčního správce ze svých disponibilních příjmů určitou částku. Analýza obsahu příslušných usnesení nicméně odhalila, že výrokům zpravidla nekoresponduje žádné odůvodnění.¹⁶ Chybí tedy vysvětlení, na základě kterého konkrétního ustanovení insolvenčního zákona došlo k uložení této povinnosti. Současně absentuje vysvětlení úvahy insolvenčního soudu směrem ke stanovení konkrétní výše částky a způsobu jejího placení. Z pohledu adresátů a v kontextu výše uvedeného (resp. znění výroku) se tedy lze pouze domnívat, že tímto účelem je zvýšení šance získání dostatečného objemu finančních prostředků na účtu majetkové podstaty pro úhradu předpokládaných budoucích nároků insolvenčního správce. Závěrem je nutné doplnit podstatnou informaci, a sice že poučení o opravných prostředcích obsahovala explicitní vyloučení přípustnosti odvolání.¹⁷

Právní základ takového typu řešení vyvolává řadu otázek. Zákon obsahuje explicitní pravidla pro provádění srážek i placení záloh na odměnu insolvenčního správce ve fázi po povolení oddlužení, a tato jsou promítnuta právě a výhradně do § 136 odst. 3 a 5 InsZ. Maximální výše srážky ze mzdy nebo jiných příjmů dlužníka je přitom omezena prováděcím právním předpisem, a sice částkou 1 800 Kč měsíčně případně zvýšenou o DPH (dále zvýšené o 50 % v případě společného oddlužení manželů). Za účelem skutečného vyzískání této částky insolvenční soud dlužníku navíc ukládá povinnost platit zálohu alespoň v minimální výši stanovené prováděcím právním předpisem, přičemž tato výše je rovněž určena částkou 1 800 Kč měsíčně případně zvýšenou o DPH. Kombinací obou pravidel se tedy zajišťuje právě a pouze to, aby každý kalendářní měsíc, vcelku lhostejno zda z postižitelné či nepostižitelné části příjmů dlužníka, došlo ke stabilnímu připsání částky 1 800 Kč měsíčně případně zvýšené o DPH na účet majetkové podstaty za účelem krytí zálohy na tzv. „paušální“ měsíční odměnu insolvenčního správce.

Formulaci užitou v § 136 odst. 5 větě druhé InsZ ve znění „*aby platil zálohy [...] alespoň v minimální výši stanovené prováděcím právním předpisem*“ lze vyložit i zjednodušeným způsobem, a sice že Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) stanovilo pouze spodní hranici zálohy, přičemž lze ze strany soudu stanovit hodnotu libovolně vyšší. Užitý termín „alespoň“ lze nicméně vykládat v přesně opačném významu, a sice ve významu „v minimálním rozsahu vždy povinně, jakkoliv se nebrání dobrovolnému plnění nad rámec uložené povinnosti“.

Výše uvedené zapadá do základní premisy transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1023,¹⁸ respektive otevřeně deklarovaného cíle předkladatele vládního návrhu zákona, později publikovaného právě jako zákon č. 252/2024 Sb. –

¹⁶ V roce 2024 mezi výjimky například patřila podrobněji odůvodněná usnesení Krajského soudu v Ostravě, např. usnesení ze dne 3. 12. 2024, č. j. 12 INS 19916/2024-A-5. V roce 2025 se podrobnější odůvodnění začalo stávat běžnějším (standardem).

¹⁷ S výjimkou některých soudních oddělení Krajského soudu v Praze (KSPH 61, 65, 72, 82 a 83). Tyto do poučení o opravných prostředcích explicitně uváděly přípustnost odvolání proti uložení povinnosti platit zálohu na odměnu insolvenčního správce z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek prakticky okamžitě po nabytí účinnosti nového režimu oddlužení. Mezi prvními lze poukázat například na usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2024, č. j. KSPH 65 INS 16814/2024-A-8.

¹⁸ Srov. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů

tj. nezvyšovat kvantitativní bariéru na vstupu do oddlužení, která je reprezentována výší tzv. minimální měsíční splátky určené atributy podle § 395 odst. 1 písm. b) InsZ.¹⁹ Tato skutečnost tvoří relevantní východisko teleologického výkladu.

I. LIMITY VYDÁVÁNÍ VÝROKŮ NA BÁZI ROZHODNUTÍ O ÚPADKU

V průběhu legislativního procesu sice došlo v důsledku politického rozhodnutí ke zvýšení nominální výše odměny insolvenčního správce (coby kompenzace za zkrácení doby oddlužení), avšak tato skutečnost nikdy neměla mít za následek zvýšení bariéry vstupu do oddlužení.²⁰ Ve fázi projednávání vládního návrhu zákona Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dokonce došlo u předmětných ustanovení § 136 odst. 3 a 5 InsZ k omezení rozsahu provádění srážek ze mzdy nebo jiného příjmu. Zatímco původní verze návrhu umožňovala provádění srážek ve fázi po povolení oddlužení až do rozsahu, ve kterém mohly být při výkonu rozhodnutí uspokojeny přednostní pohledávky, přijetím písemného pozměňovacího návrhu č. 4233²¹ došlo k omezení výše srážky maximální hodnotou stanovenou v prováděcím právním předpisu (tj. pozdějším § 7a odst. 1 vyhlášky č. 313/2024 Sb. ve znění vyhlášky 253/2024 Sb.).

Optikou teleologického výkladu tedy již nelze nekriticky přihlížet k důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona (tj. sněmovnímu tisku 491/0), neboť neodpovídá publikovanému znění zákona č. 252/2024 Sb. Přístup některých soudních oddělení²² v jejichž praxi bývají ukládány zálohy na odměnu za přihlášky pohledávek v rozsahu odpovídajícímu celé zbývající části postižitelných příjmů dlužníka, lze tedy vnímat i jako snahu přiblížit se původnímu, avšak nyní již opuštěnému konceptu § 136 odst. 3 původního vládního návrhu zákona.²³

Cíl limitovat rozsah srážení v úvodní fázi insolvenčního řízení byl konečně promítnut i do navazující legislativní činnosti ministerstva. Interpretací vodítka lze nalézt v odůvodnění vyhlášky č. 253/2024 Sb., které ke stanovení nejvyšší přípustné výše srážky ze mzdy podle § 136 odst. 3 InsZ a nejnižší výše zálohy podle § 136 odst. 5 InsZ uvádí následující: „*Cílem návrhu je především zachovat současnou míru dostupnosti oddlužení pro nízkopříjmové dlužníky. Proto ani nejnižší výše zálohy, ani nejvyšší přípustná výše srážky ze mzdy, které jsou stanoveny pro úvodní fázi, nepřesahují výši minimální splátky stanovené pro období plnění splátkového kalendáře. Smyslem návrhu je*

restrukturizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční).

¹⁹ Srov. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 491/0 [online]. 2023, 9. volební období, s. 47 [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=229283>.

²⁰ Tamtéž, s. 43.

²¹ Srov. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Pozměňovací návrh poslankyň Tátány Malé a Heleny Válkové a poslance Patrika Nachera k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů [online]. 2024, 9. volební období [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=234850>.

²² Soudní oddělení KSBR 45 INS a KSHK 70 INS.

²³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)…, s. 46–47.

rovněž již v úvodní fázi oddlužení prověřit, zda dlužník bude minimální měsíční splátku v průběhu plnění splátkového kalendáře schopen plnit. Tato skutečnost je totiž předpokladem nejen pro povolení oddlužení, ale i pro schválení oddlužení (podle § 405 odst. 1 ve spojení s § 395 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona). Neuhrazení stanovené nejnižší výše zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce tudíž brání schválení oddlužení; není však nezbytné v úvodní fázi řízení plně uhradit zálohy na pohledávky insolvenčního správce náležící za období do schválení oddlužení (včetně zálohy na složku odměny za přezkum přihlášených pohledávek), protože zbývající část nákladů řízení lze uhradit i v době po skončení plnění splátkového kalendáře.“

Z výše uvedeného lze tedy usuzovat, že záměrem ministerstva promítnutým do textu vyhlášky č. 253/2024 Sb. bylo prostřednictvím nastavení výše maximální výše srážky a jí odpovídající výše minimální zálohy pouze testovat schopnost dlužníků platit minimální splátku pro fázi po schválení oddlužení (resp. pokrýt paušální měsíční odměnu a paušální měsíční hotové výdaje insolvenčního správce), nikoliv zajistit finanční zdroje pro krytí dalších nákladů insolvenčního řízení, konkrétně dalších složek odměny insolvenčního správce.

Absenci odůvodnění by teoreticky bylo možné vysvětlit § 136 odst. 4 insolvenčního zákona, které připouští neodůvodnit rozhodnutí o úpadku spojené s rozhodnutím o povolení oddlužení, neuplatnil-li některý z věřitelů nejpozději s podáním přihlášky své pohledávky nesouhlasné stanovisko k řešení úpadku dlužníka oddlužením nebo nejsou-li pochybnosti k oprávnění dlužníka podat návrh na povolení oddlužení. Potom zůstává otevřenou otázkou, zda lze výrok o uložení povinnosti platit zálohu na odměnu za přihlášené pohledávky podřadit pod výrok v § 136 odst. 5 větu druhou InsZ. Pochybnosti vyvolává závěrečná část věty, která hovoří o rozsahu, ve kterém k úhradě záloh nepostačují prostředky získané srážkou z příjmů podle § 136 odst. 3 InsZ (kvůli vyšší paušální měsíční odměny totiž na úhrady záloh na odměnu za přihlášky pohledávky z podstaty věci nemůže zbyť nic); alternativní výklad výhodnější z pohledu dlužníků by totiž vedl k tomu, že tohoto pravidla lze použít pouze pro dorovnání zálohy na paušální měsíční odměnu.

II. LIMITY DOHLÉDACÍ ČINNOSTI INSOLVENČNÍHO SOUDU

Další možností by bylo, že jde o výrok vydávaný na bázi tzv. dohlédací činnosti insolvenčního soudu (§ 11 InsZ). Explicitní označení tohoto právního základu se nicméně v praxi soudů vyskytovalo spíše vzácně, a to právě kvůli chybějícím odůvodněním.²⁴

Toto vysvětlení se opírá o úvahu, že platné a účinné znění § 136 odst. 5 InsZ, § 7a vyhlášky č. 313/2007 Sb. ani jiné ustanovení insolvenčního zákona nebrání uložení povinnosti platit takovou zálohu. Tato úvaha se opírá o jazykový výklad výše zmiňovaných ustanovení, která obsahují formulace o „*minimální výši stanovené prováděcím právním předpisem*“, resp. „*nejnižší výši zálohy*“. Z povahy rozhodnutí vydávaných v rámci dohlédací činnosti insolvenčních soudů současně vyplývá nepřipustnost

²⁴ Např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 10. 2024, č. j. KSOS 12 INS 16794/2024-A-6.

odvolání (§ 91 InsZ), což vylučuje možnost dlužníků oponovat uložení povinnosti tohoto typu.²⁵

Jenže účelem dohlédací činnosti insolvenčního soudu je primárně vykonávat dohled nad postupem procesních subjektů insolvenčního soudu a rozhodovat o průběhu insolvenčního řízení, činit opatření potřebná k zajištění jeho účelů a ukládat povinnosti týkající se činnosti jednotlivých procesních subjektů. Využít této pravomoci místo k prostému vedení řízení k ukládání povinností platit nad rámec zvlášť vytvořených pravidel o provádění srážek a dalších zákonných povinností poskytovat peněžitá plnění ve prospěch majetkové podstaty je minimálně diskutabilní.

V teoretické rovině proto naráží výše naznačená úvaha na samotné teoretické limity dohlédací činnosti insolvenčních soudů. Klade si totiž otázku, zda lze považovat procesní postup za legitimní, je-li tento procesní nástroj sloužící k vedení soudního řízení využit k uložení aktivní povinnosti poskytovat finanční plnění na účet majetkové podstaty, a to v zásadě bez výslovné opory v zákonné úpravě (tj. za hranicí principu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí).

Je-li tento postup legitimní, vede totiž ke značné extenzi limitů dohlédací činnosti a k nevyhnutelné relativizaci řady zákonných ustanovení. Vedle pravidel pro ukládání záloh se tím relativizují přinejmenším pravidla upravující rozsah srážek z příjmů a korelující ochrana poskytovaná institutem nezabavitelné částky. *Ad absurdum* by koneckonců analogickou argumentací, a sice nutností zajistit finanční prostředky pro úhradu dalších privilegovaných kategorií pohledávek (v první řadě například běžného výživného), nic nebránilo ukládat dlužníku povinnost platit z vlastních zdrojů libovolné částky za libovolným účelem, a to i bez výslovné zákonné úpravy.

Přijmeme-li východisko, že vedení insolvenčního řízení nástroji dohlédací činnosti obsahově odpovídá vedení jiných typů civilních řízení usneseními určenými pro vedení řízení, pak by obdobnou logikou v civilních řízeních správných mělo být například možno již v průběhu řízení požadovat placení záloh na náklady řízení úspěšné protistrany, u níž se její úspěch ve věci jeví pravděpodobnějším.²⁶

V daném ohledu se nedá použít logika existující judikatury k režimu záloh na odměnu insolvenčních správců (byť v odlišném kontextu) a faktickém přezkumu výroků vydávaných při výkonu dohlédací činnosti promítaných do později vydávaných statutorních rozhodnutí.²⁷ V popisovaných případech docházelo k přiznání práva insolvenčnímu správci odčerpat část již dosaženého výtěžku zpeněžení na zálohu své odměny. V jistém ohledu se tedy jednalo pouze o realokaci finančních prostředků existujících na účtu majetkové podstaty tak, že bylo insolvenčnímu správci umožněno s nimi disponovat (tj. nevykázat až na definitivní statutorní rozhodnutí o odměně insolvenčního správce vydávané až v závěrečné fázi insolvenčního řízení). Operace se tedy týkala pouze konkurence insolvenčního správce a věřitelů ve vztahu k prostředkům na účtu majetkové

²⁵ S tím ovšem souvisí nároky na přesvědčivost odůvodnění rozhodnutí tohoto typu. Pouhý odkaz na právní základ v § 11 InsZ bez dalšího autoři za vyhovující nepovažují; srov. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2025, č. j. KSBR 53 INS 5389/2025-A-8.

²⁶ Obdobně jako u dohlédací činnosti by postačil poukaz na pravomoc vydávat usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, proti kterým též není přípustné odvolání. Srov. § 167 odst. 1 a 169 odst. 2 ve spojení s § 202 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

²⁷ Srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2020, sp. zn. 29 NSČR 130/2019 (R 20/2021).

podstaty, aniž by jakkoliv zasahovala do práv a povinností dlužníka, tím méně mu ukládala povinnost něco aktivně činit. V daném ohledu bylo využití dohlédací činnosti insolvenčního soudu shledáno adekvátním. V analyzovaných řízeních však žádné dosud nedistribované finanční prostředky v majetkové podstatě přítomny nebyly a dlužníku byla naopak ukládána povinnost vnést do ní nové plnění z vlastních zdrojů.

III. PŘÍSTUP VRCHNÍCH SOUDŮ

Ve výše uvedeném nelze pominout postupně se vytvářející judikaturu odvolacích soudů. Vrchní soud v Praze k otázce právního základu zálohových výroků zaujal ambivalentní postup. Zejména v úvodní fázi řešení čerstvého nápadu odvolání zvolil převažující strategii odmítání odvolání dlužníků pro nepřípustnost (což bylo v červnu 2025 definitivně překonáno Nejvyšším soudem ve stanovisku Cpjn 202/2025),²⁸ třebaže se vyskytla i kategoricky nesouhlasná rozhodnutí zabývající se přístupem prvoinstančních soudů po věcné stránce.

Jedním z prvních takových kritických rozhodnutí se vedle odmítnutí vydávání zálohových výroků na bázi dohlédací činnosti vymezilo i vůči absenci odůvodnění: „*Takovýto výrok (rozhodnutí) se z důvodů shora vyložených zjevně vymyká příslušné zákonné úpravě obsažené (v návaznosti na § 136 odst. 3 a § 7a odst. 1 Výhlášky) v ustanovení § 136 odst. 5 (věť druhé) IZ, přičemž nenachází žádnou oporu ani v ostatních zákonných ustanoveních (kdy takovou oporou mu nemůže být ani § 38 odst. 4 IZ, jenž upravuje jiný typ rozhodování insolvenčního soudu bod 13. shora), a jako takové pak toto rozhodnutí [...] představuje [...] porušení práva účastníků řízení na soudní ochranu zahrnující v sobě i pravidla spravedlivého procesu. Dotyčným výrokem (rozhodnutím) tedy soud prvního stupně zjevně excesivně vybočil z mezí své dohlédací činnosti (rozhodovací kompetence) dle § 10 písm. b) ve spojení s § 11 IZ, a to způsobem extrémně vybočujícím z mezí ústavnosti, pročez se tu nemůže uplatnit ustanovení § 91 IZ o nepřípustnosti odvolání.*“²⁹ Autoři předesílají, že v jistém ohledu se právě tento náhled na procesní rámec nápadně podobá odůvodnění stanoviska Cpjn 202/2025 (viz níže). Pro účely kapitoly porovnávající regionální praxi je však potřeba říci, že senát 3 VSPH navíc razantně odmítl cenný koncept zálohových výroků i po věcné stránce, když je konstantně označuje za „*zákonem nepředpokládanou, věcně neodůvodnitelnou a ve výsledku zcela nepřiměřenou platební povinnost*“.³⁰ Rovněž senáty 4 VSPH a 5 VSPH věcně odmítly koncept zálohových srážek jako přesahující zákonný limit stanovený § 136 odst. 3 InsZ.³¹

Judikatura Vrchního soudu v Olomouci k této otázce je dosud vzácná. Autorům je znám pouze relativně za předpokladu (později v důsledku Cpjn 202/2025 vyvráceného),

²⁸ Výsledkem bylo zastavení praxe odmítání odvolání již prvoinstančními soudy pro opožděnost kvůli nesprávnému poučení o opravných prostředcích. Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2025, č. j. 2 VSPH 960/2025-A-14.

²⁹ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 2. 2025, č. j. 3 VSPH 10/2025-A-16.

³⁰ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2025, č. j. 3 VSPH 515/2025-A-16.

³¹ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2025, č. j. 4 VSPH 952/2025-A-15, a ze dne 25. 8. 2025, č. j. 5 VSPH 863/2025-A-15.

že právním základem uložení zálohy je dohlédací činnost, pouze moderoval její exsivní výši.³²

IV. STANOVISKO NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Nejvyšší soud se k otázce ukládání záloh zatím vyjádřil pouze prostřednictvím stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia.³³ Nejvyšší soud nicméně došel k jednoznačnému závěru, že rozhodnutí o záloze podle § 136 odst. 3 a 5 InsZ není rozhodnutím vydaným v rámci dohlédací činnosti soudu. Argumentoval tím, že pokud zákon vydání určitých rozhodnutí „*ukládá nebo předpokládá*“, pak to zásadně znamená, že nemůže jít o rozhodnutí vydávaná v rámci „*dohlédací činnosti*“.³⁴ Současně konstatoval, že rozhodnutí o záloze není (nemůže být) obsahovou náležitostí rozhodnutí o úpadku ani tehdy, spojí-li insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o povolení oddlužení. Úpravu obsaženou v § 136 odst. 4 InsZ proto nelze použít jako oporu pro závěr, že rozhodnutí o záloze vydané podle § 136 odst. 3 a 5 InsZ nemusí být odůvodněno.

Oba výše uvedené argumenty vedou ke stejnému závěru, a sice že pro výrok o záloze nemůže platit výluka z přípustnosti odvolání obsažená v § 91 InsZ. Tím pádem Nejvyšší soud označil za nesprávnou i praxi odvolacích senátů Vrchního soudu v Praze, které do té doby odvolání odmítaly pro nepřípustnost.

Mimo procesního rámce a formálních požadavků na rozhodování insolvenčních soudů se však Nejvyšší soud nijak věcně nevyjádřil k přípustným parametrům a zákonným limitům zálohových výroků. V daném kontextu naopak explicitně uzavřel, že nepovažuje za žádoucí řešit praktické problémy spojené s aplikací § 136 odst. 3 a 5 InsZ, když očekává, že řada těchto otázek se vyjasní postupem práva při věcném přezkumu řádně odůvodněných rozhodnutí o záloze.³⁵

REGIONÁLNÍ PRAXE INSOLVENČNÍCH SOUDŮ

Analýza potvrdila existenci mimořádně roztržštěné praxe, a to napříč různými krajskými soudy, a dokonce i mezi soudními odděleními téhož krajského soudu. Identifikovány byly 4 hlavní modely řešení otázky ukládání záloh (podrobná charakteristika uvedena níže). Různá soudní oddělení nicméně tyto výchozí modely formulacemi úpravami nebo stanovením různých podmínek či parametrů dále výrazně modifikovala. Ve výsledku se v rozhodnutích o úpadku napříč insolvenčními soudy objevují odhadem necelé dvě desítky typových výroků ukládajících povinnost dlužníku hradit zálohy. V aktuální praxi navíc dochází k progresivnímu vývoji konstrukce výroků, kdy

³² Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 4. 2025, č. j. 2VSOL 98/2025-A-11.

³³ Srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2025 k výkladu § 136 odst. 3 a 5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), o zálohách na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce při oddlužení za období do schválení oddlužení (Cpjn 202/2025).

³⁴ Tamtéž, body odůvodnění 42–44.

³⁵ Tamtéž, bod odůvodnění 54.

některá soudní oddělení – pravděpodobně v důsledku inspirace nebo při úvahách nad řešením situace specifických dlužníků – při svém rozhodování v později napadlých věcech různě upravují své dřívější vzory.

Z pohledu autorů vykazuje aktuální stav značnou nepřehlednost a nepředvídatelnost nejen pro osoby, které zatím zvažují podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, ale též pro účastníky již běžících insolvenčních řízení. Především neexistuje jednotný a jednoznačný přístup k následkům porušení povinnosti platit zálohy. Některá rozhodnutí kategoricky hrozí následným neschválením oddlužení, jiná pouze upozorňují na důležitost úhrady odměny pro posuzování nikoliv lehkomyšlného plnění povinností v oddlužení (což ovšem ve svém důsledku může rovněž sloužit k odůvodnění rozhodnutí o neschválení oddlužení); většina analyzovaných rozhodnutí ve své výrokové části ani v odůvodnění žádná bližší vysvětlení či poučení pro dlužníka neobsahuje.

Pro úplnost lze do výčtu hlavních zjištění analýzy doplnit, že roztržitost praxe se projevuje i v sekundární otázce navyšování ukládané zálohy o daň z přidané hodnoty. Většinová praxe ukládá dlužníkům povinnost platit zálohu v definitivní výši, v některých případech jsou však zálohy dále navyšovány o daň z přidané hodnoty, je-li insolvenční správce jejím plátcem.

I. NEUKLÁDÁNÍ ZÁLOHY

První model spočívá v zásadě pouze v uložení povinnosti dlužníku platit z vlastních zdrojů paušální měsíční odměnu, tedy bez výroku o uložení povinnosti plátců mzdy nebo jiného příjmu provádět srážky ve smyslu § 136 odst. 3 InsZ. Toto řešení se v praxi vyskytuje spíše výjimečně (2,2 % případů ve vzorku), a třebaže se objevuje u řady insolvenčních soudů, z nezjištěného důvodu převažuje u Krajského soudu v Brně.³⁶

Volba takového řešení zpravidla nebývá insolvenčními soudy nijak odůvodněna,³⁷ proto autoři na důvody usuzují z vyhodnocení příjmového potenciálu dlužníků z návrhů na povolení oddlužení a zpráv pro oddlužení. Typicky se jedná o zcela nemajetné osoby, které nemají stabilního plátce příjmů nebo nedisponují příjmem v postizitelné výši a které podléhají pro povolení oddlužení spočívající ve schopnosti hradit tzv. minimální splátku³⁸ splňují jen díky příspěvkům třetích osob (např. invalidní důchodci, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody u některých soudních odděleních).³⁹

³⁶ Dokonce jediné oddělení KSBR 40 se na celkovém vzorku podílí z 64 %.

³⁷ Odůvodnění usnesení o úpadku spojené s rozhodnutím o povolení oddlužení totiž nemusí za podmínky § 136 odst. 4 InsZ obsahovat odůvodnění. Na druhou stranu odůvodnění nevydání určitého výroku by za ustálené praxe působilo paradoxně.

³⁸ Srov. § 395 odst. 1 písm. b) InsZ.

³⁹ Srov. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 11. 2024, č. j. KSBR 40 INS 18300/2024-A-6 (osoba ve výkonu trestu odnětí svobody); usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2024, č. j. MSPH 57 INS 16885/2024-A-10 (invalidní důchodce).

II. ULOŽENÍ PŘÍKAZU PROVÁDĚT SRÁŽKU A DOPLATIT CHYBĚJÍCÍ DÍL Z DISPONIBILNÍCH PŘÍJMŮ

Pro druhý model je charakteristické ukládání povinnosti plátcí mzdy provést měsíčně srážku z příjmů a zároveň povinnosti dlužníku doplatit z vlastních zdrojů, nedosahuje-li provedená srážka 2 178 Kč. Řešení se opírá o vydávání výroků v rozhodnutích o úpadku víceméně přesnou citací § 136 odst. 3 a 5 InsZ s tím, že uvedené částky nepřekračují limity nastavené § 7a vyhlášky č. 313/2007 Sb. a neobsahují žádnou zvláštní povinnost hradit zálohy na odměnu za přihlášky pohledávek.

Na řešení tohoto typu případů 42,8 % všech případů ve sledovaném vzorku, což z něj s ohledem na relativní podíl insolvenčního nápadu níže označených insolvenčních soudů na celkovému nápadu v ČR (73,5 %) ⁴⁰ i absolutní počet soudních oddělení (87 z 132) činí dominantní model řešení v ČR. Současně lze vysledovat určitý trend při porovnání praxe soudů v roce 2024 a 2025. V obou sledovaných obdobích toto řešení dominovalo u Krajského soudu v Brně, Krajského soudu v Ústí nad Labem (vč. pobočky v Liberci) a částečně se vyskytovalo též u některých soudních oddělení Krajského soudu v Ostravě a Krajského soudu v Hradci Králové. V roce 2025 se do této skupiny připojil Krajský soud v Plzni a od své původní praxe ukládání zvláštních záloh patrně pod vlivem právního názoru vyjádřeného v prvotní judikatuře Vrchního soudu v Praze (viz výše) do této skupiny zcela přešel i Krajský soud v Praze.

Typická konstrukce výroku sestává z příkazu plátcí příjmu (potažmo každému budoucímu plátcí příjmu), aby z části příjmu postižitelné výkonem rozhodnutí nebo exekucí prováděl každý měsíc srážky z příjmu dlužníka až do doby, než nastanou účinky schválení oddlužení nebo prohlášení konkursu, nebo do rozhodnutí, kterým se insolvenční řízení končí, a to za účelem uhrazení měsíční zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, maximálně však do výše 2 178 Kč [tj. ve výši odměny podle § 3 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 313/2007 Sb. zvýšené o 21% DPH]. Současně soud ukládá dlužníku, aby v rozsahu, ve kterém k úhradě zálohy ve výši 2 178 Kč nepostačují peněžní prostředky získané srážkou (eventuálně využitím exekučně deponovaných prostředků), ⁴¹ platil tuto zálohu na odměnu a hotové výdaje přímo na účet majetkové podstaty sám (tj. v zásadě z nepostižitelné části příjmů).

Tento výrok ve zvláštních případech soudy přímo v závazné výrokové části doplnily o konstatování, že insolvenční správce má nárok na odměnu za přihlášky pohledávek, a následné pouhé nezávazné doporučení, aby „*při úvaze o počtu svých věřitelů platil insolvenčnímu správci měsíčně přiměřenou částku na účet majetkové podstaty [...], a to až do uhrazení celkové částky odměny (podle skutečného počtu přihlášek věřitelů)*“ doplněné o varování, že soud v závěru insolvenčního řízení bude „*zkoumat, zda byla uhrazena celková záloha [...], když mimo jiné i na tom závisí rozhodnutí o splnění oddlužení*“ ⁴²

Vyskytly se případy rozhodnutí, ve kterých soud neuložil dlužníku platit zvláštní zálohy na přihlášky pohledávek, ani jej po vzoru předchozího odstavce neupozornil na

⁴⁰ Zdroj: interní statistický systém sledování událostí v insolvenčním rejstříku (Ministerstvo spravedlnosti).

⁴¹ Srov. § 136 odst. 3 věta třetí InsZ.

⁴² Např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 4. 2025, č. j. KSHK 33 INS 6416/2025-A-10.

existenci takového nároku, avšak v odůvodnění jej upozornil, že „pokud nebudou ze strany dlužníka hrazeny zálohové nároky insolvenčního správce za I. fázi oddlužení, tj. za období od povolení oddlužení do rozhodnutí o schválení oddlužení (konkrétně tedy záloha na odměnu insolvenčního správce včetně odměny za přezkoumané přihlášky pohledávek a záloha na hotové výdaje správce), soud nemusí přistoupit k rozhodnutí o schválení oddlužení (§ 398 odst. 4 insolvenčního zákona),“ a současně takový přístup dlužníka potenciálně označil za „za lehkomyšlný a nedbalý, což může vést v konečném důsledku až k neschválení oddlužení (§ 405 odst. 1 IZ)“.⁴³

III. ZÚČTOVATELNÁ MĚSÍČNÍ ZÁLOHA NA ODMĚNU

Třetí model ve výrokové části vedle nařízení provedení srážky a jejího doplacení z vlastních zdrojů současně ukládá dlužníku povinnost hradit zvláštní zúčtovatelnou měsíční zálohu na odměnu za přihlášky pohledávek, kterou je dlužník povinen platit z vlastních zdrojů až do schválení oddlužení.

Tento model se vyskytl u 43,1 % všech případů ve sledovaném vzorku, který se celkově vyskytl u 64 soudních oddělení. Rovněž zde existuje zřetelný vývoj praxe v čase. Zatímco v letech 2024 a 2025 tento model shodně dominuje u Krajského soudu v Českých Budějovicích, Krajského soudu v Hradci Králové a Krajského soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci (částečně se vyskytuje i u Krajského soudu v Ostravě), v roce 2025 od něj hromadně odstoupily Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, a především Krajský soud v Praze. Kvůli odstoupení početných soudů tedy v roce 2025 již tento model uplatňovalo jen 26 soudních oddělení.

Základní konstrukce spočívá v doplnění výrokové části rozhodnutí o úpadku o další výrok, který zavazuje dlužníka platit „X 000 Kč měsíčně jako zúčtovatelnou zálohu na úhradu odměny za (přezkoumané) přihlášky, splatnou vždy k XX. dni v měsíci, a to za každý započatý kalendářní měsíc ode dne vydání tohoto rozhodnutí do doby, než nastanou účinky schválení oddlužení nebo prohlášení konkursu nebo usnesení, kterým se insolvenční řízení končí“.⁴⁴ Některé insolvenční soudy však již od počátku do konstrukce výroku zabudovaly vylepšení, které omezovalo vybírání excesivních záloh tím, že doplnily podmínku rušící tuto povinnost v situaci, kdy „bude zřejmé, že byla zcela uhrazena záloha na odměnu za všechny přezkoumané přihlášky před tím, než nastanou účinky schválení oddlužení [...]“.⁴⁵ Tento výrok byl formulován z pohledu dlužníků relativně přísně, neboť nerefletoval výši jejich disponibilních příjmů (kvůli absenci

⁴³ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 6. 11. 2024, č. j. KSPA 65 INS 18540/2024-A-6.

⁴⁴ Standardní konstrukce využívaná ihned po nabytí účinnosti transpoziční novely Krajským soudem v Hradci Králové; srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2024, č. j. KSHK 42 INS 16710/2024-A-5. Totéž rozhodnutí k paušální měsíční záloze rovněž zvyšovalo o DPH, pokud byl insolvenční správce jejím plátcem, což v úvodních týdnech po účinnosti novely insolvenční soudy využívaly téměř nahodile.

⁴⁵ Dokonce vůbec první zaznamenané rozhodnutí tohoto typu patřilo usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 10. 2024, č. j. KSCB 27 INS 16690/2024-A-5, k jehož vydání došlo pouhých 33 hodin po nabytí účinnosti novely.

odůvodnění); o něco později jej proto Krajský soud v Ostravě dále rozšířil o omezení placení této zálohy pouze „z *postižitelné části příjmů*“.⁴⁶

Tato záloha je nejčastěji ukládána ve formě paušálních měsíčních plnění ve výši 2 000 Kč (46 % případů ve třetím modelu);⁴⁷ pouze v omezeném počtu případů však bývá odůvodněna alespoň implicitním vyhodnocením schopnosti dlužníka zálohu v uložené výši platit.⁴⁸

Právě u třetího modelu se v rozhodovací praxi vyskytuje nejvíce modifikací výrokové části. Konkrétně výše měsíční zálohy bývá stanovena nejen pevnými částkami, typicky 1 000 Kč, 2 000 Kč nebo 3 000 Kč, nýbrž i zlomkovými až symbolickými částkami v řádu nižších stovek korun. K tomuto řešení soudy typicky přistupují u dlužníků, jejichž postižitelná část příjmů je v důsledku nepostižitelné základní nezabavitelné částky marginální. Za této situace některé soudy ve svém odůvodnění inklinují k vypočtení rozdílu obou částek a stanovení paušální měsíční zálohy v této výši (např. 122 Kč),⁴⁹ případně se tato úvaha jeví jako pravděpodobná i bez explicitního odůvodnění, a to nahlédnutím do návrhu na povolení oddlužení (200 Kč).⁵⁰

Tento způsob uvažování nicméně v praxi vedl i k druhému extrému. Vyskytují se případy, které výši zálohy určují s ohledem na maximální rozsah postižitelných příjmů dlužníka podobným způsobem, kterým dochází k výpočtu předpokládané měsíční srážky či splátky při plnění splátkového kalendáře ve fázi po schválení oddlužení. V případě vysokopříjmových dlužníků s nízkou nezabavitelnou částkou pak dochází ke stanovení měsíční zálohy podle maximálního srážkami postižitelného příjmu v řádu vyšších jednotek tisíc korun (maximální autory zaznamenaná výše měsíční zálohy činila 25 000 Kč).⁵¹

V některých případech řešení tohoto typu nicméně vyvstávají pochybnosti, zda nejsou ukládány zálohy zasahující do základní nezabavitelné částky dlužníka. Byl zaznamenán případ,⁵² kdy kombinace srážky na paušální měsíční odměnu správce, přednostní exekuční srážky na běžné výživné, nepřednostní exekučně deponované srážky a současně uložené paušální zúčtovatelné měsíční zálohy na odměnu za přezkum přihlášek převyšoval maximální postižitelný příjem dlužníka o více než 10 000 Kč. Až k upozornění zástupce dlužníka soud následně své rozhodnutí změnil, vzal do úvahy kumulaci výše uvedených pohledávek a v novém rozhodnutí zálohu na odměnu za přihlášky

⁴⁶ Srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 10. 2024, č. j. KSOS 12 INS 16794/2024-A-6.

⁴⁷ Částka 1 000 Kč se vyskytla v 11,8 % rozhodnutí, částka 3 000 Kč v 12,4 % rozhodnutí.

⁴⁸ V daném případě soud z výše čistého příjmu a výše prováděných srážek dovodil, že dlužníku stále zůstává dostatečná částka k zaplacení zálohy. Srov. např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 1. 2025, č. j. KSOS 12 INS 21932/2024-A-5.

⁴⁹ Srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 7. 4. 2025, č. j. KSOL 16 INS 5391/2025-A-9.

⁵⁰ Srov. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 11. 2024, č. j. KSUL 74 INS 18586/2024-A-7.

⁵¹ Srov. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 12. 2024, č. j. KSBR 45 INS 16840/2024-A-9. Insolvenční správce ve zprávě pro oddlužení konstatovala, že dlužník na takto uložených zálohách zaplatil 75 000 Kč, ačkoliv výše odměny za přihlášky pohledávek činila 19 360 Kč včetně DPH; současně navrhl, aby přeplatek ve výši 55 640 Kč byl vrácen dlužníku.

⁵² Např. v rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 11. 2024, č. j. KSHK 70 INS 18536/2024-A-5.

pohledávek zcela zrušil.⁵³ Za specifických okolností a s patřičným odůvodněním dokonce insolvenční soud k zanedbání nezabavitelné částky přistoupil záměrně.⁵⁴

Odhlédneme-li od způsobu výpočtu měsíční zálohy, v praxi došlo k rozšíření různých modifikací výše uvedených výroků, které autoři rozlišují podle jejich závaznosti na kategorické (obsahující výslovné poučení o možnosti neschválení oddlužení v případě nezaplacení zálohy ve výši pokrývající celou předpokládanou výši odměny za přihlášky pohledávek),⁵⁵ podmíněné (zrušující povinnost platit zálohy při existenci paralelně probíhajících exekucí formulací typu „*Tuto povinnost dlužnice nemá v případě, že má nařízen výkon rozhodnutí, nebo exekuci srážkami ze mzdy či jiného příjmu.*“)⁵⁶ nebo fakticky dobrovolné (relativizující závaznost výroku pomocí formulací typu „*platit podle svých schopností*“, „*umožňují-li to majetkové poměry dlužníka*“,⁵⁷ nebo dokonce explicitně nezávazného „*doporučuje platit přiměřenou částku*“⁵⁸).

Právě u kategorických výroků lze přitom zvlášť uvést relativně později (cca duben 2025) vyvinuté poučení v usnesení o úpadku, které dlužníka imperativně poučuje, že dokud „*nebudou ze strany dlužníka uhrazeny veškeré zálohové nároky insolvenčního správce za I. fázi oddlužení, tj. za období od povolení oddlužení do rozhodnutí o schválení oddlužení (konkrétně tedy záloha na odměnu insolvenčního správce včetně odměny za přezkoumané přihlášky pohledávek a záloha na hotové výdaje správce), soud nepřistoupí k rozhodování o schválení oddlužení. Nebudou-li zálohy řádně a včas uhrazeny, lze přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení považovat za lehkomyšlný a nedbalý, což může vést v konečném důsledku až k neschválení oddlužení [...]*“.⁵⁹

IV. ZÁLOHA ODPOVÍDAJÍCÍ POČTU PŘIHLÁŠEK POHLEDÁVEK

Čtvrtý model vedle uložení srážky a jejího doplacení z vlastních zdrojů ve výrokové části dlužníku ukládá nadto povinnost hradit fixní zálohu vypočtenou součinem počtu přihlášených pohledávek a výši odměny náležící za každou jednu z nich podle vyhlášky č. 313/2007 Sb.

Tento model se vyskytl u 11,9 % všech případů ve sledovaném vzorku, který se celkově vyskytl u 31 soudních oddělení. Vyvinut byl Městským soudem v Praze, odkud se nejprve do konce roku 2024 dočasně využíval u Krajského soudu v Plzni, aby by

⁵³ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 12. 2024, č. j. KSHK 70 INS 18536/2024-B-3.

⁵⁴ Šlo o případ opakovaného oddlužení, kdy insolvenční soud odhadl existenci většího počtu přihlášených pohledávek z počtu 28 věřitelů přihlášených do předcházejícího insolvenčního řízení. Za účelem pokrytí nákladů tedy záměrně navýšil výši měsíční zálohy na 5 000 Kč (namísto pro něj obvyklých 2 000 Kč). Srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 4. 11. 2024, č. j. KSPH 82 INS 17444/2024-A-6.

⁵⁵ Srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 10. 2024, č. j. KSCB 26 INS 17875/2024-A-6.

⁵⁶ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 18. 10. 2024, č. j. KSPA 56 INS 16933/2024-A-6.

⁵⁷ Srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 11. 2024, č. j. KSCB 46 INS 18381/2024-A-5.

⁵⁸ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 11. 2024, č. j. KSHK 35 INS 18856/2024-A-5.

⁵⁹ Srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 4. 2025, č. j. KSCB 26 INS 6155/2025-A-8.

následně adoptován některými soudními odděleními Krajského soudu v Hradci Králové – pobočkou v Pardubicích.

Účelem tohoto přístupu je zjevně motivovat dlužníka, aby z vlastních zdrojů postupně vyplatil insolvenčnímu správci částku přesně odpovídající předpokládané výši odměny za přihlášky pohledávek ještě ve fázi do schválení oddlužení, nenechávat její úhradu až srážkami prováděnými v dříve popisovaném dvouměsíčním období probíhajícím až po ukončení plnění splátkového kalendáře a zároveň nevystavovat dlužníka nadměrnému zatížení zálohami, které by vedly k vracení přeplatku.

Problém spočívá v tom, že k datu vydání rozhodnutí o úpadku soud nezná přesný počet přihlášených pohledávek (lhůta k přihlašování činí 2 měsíce od jeho vydání), což vytváří problém značné neurčitosti celkové výše zálohy. Jakkoliv by bylo logické předpokládat, že dlužníci sami znají přesný počet svých věřitelů, nebo dokonce nesplněných závazků, s přihlédnutím k opuštění požadavku na dokládání úplného seznamu závazků v návrhu na povolení oddlužení provedeného zákonem č. 31/2019 Sb., je v praxi spíše běžnější, že ani dlužníci sami tento počet neznají.

Standardní, typově nejrozšířenější konstrukce výroku zní, že se dlužníku „ukládá, aby v období ode dne doručení tohoto usnesení do schválení oddlužení nad rámec povinnosti uložené dle výroku X⁶⁰ tohoto usnesení v rozsahu, v jakém z jeho příjmů mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky zaplatil insolvenčnímu správci na záloze na odměnu z počtu přezkoumávaných přihlášek pohledávek věřitelů částku 1 000 Kč za každou přihlášku věřitele pohledávky, zvýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li insolvenční správce plátcem této daně“.⁶¹ Protože bylo toto řešení vyvinuto nepatrně později než ostatní modely (poprvé se objevuje v polovině října 2024), považují autoři za pravděpodobné, že reaguje na slabé stránky ostatních přístupů, a tudíž se mimo jiné již od počátku vyhýbá zásahům do nezabavitelné částky.⁶² Z pohledu inspirace přístupy jiných soudů (z okruhu třetího modelu) je kuriózní, že v prvních dnech vydávání rozhodnutí o úpadku podle čtvrtého modelu docházelo k ukládání záloh na každou přihlášku pohledávky zálohou ve výši 2 000 Kč zvýšenou o DPH, třebaže odměna podle vyhlášky reálně činí jen 1 000 Kč.⁶³ Je nabitelní, že toto řešení bylo prakticky okamžitě opuštěno. Po celkovém zhodnocení se ukazuje, že právě tento model prakticky vykazuje nejvyšší míru stability ze všech využitých modelů řešení, neboť konstrukce příslušných výroků zůstala v rámci sledovaného období napříč různými soudními odděleními konzistentní.

⁶⁰ Výrok podle § 136 odst. 5 insolvenčního zákona ukládající dorovnání nedostatečné srážky podle § 136 odst. 3 insolvenčního zákona.

⁶¹ Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2025, č. j. MSPH 55 INS 5993/2025-A-8.

⁶² Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 10. 2024, č. j. MSPH 60 INS 16946/2024-A-8. Paradoxně první rozhodnutí o úpadku vydané Městským soudem v Praze, které bylo vydáno pouhý den předem, spadalo do třetího modelu, tedy ukládání paušální měsíční zálohy ve výši 2 000 Kč, srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 10. 2024, č. j. MSPH 92 INS 16675/2024-A-9.

⁶³ Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2024, č. j. MSPH 79 INS 16887/2024-A-8.

ZÁVĚR

Autoři se v textu zabývali otázkou regionální roztržičnosti praxe insolvenčních soudů v otázce ukládání záloh na odměnu insolvenčních správců za přezkum přihlášek pohledávek po přijetí transpoziční novely insolvenčního zákona účinné od října 2024. Riziko neúplného uhrazení tohoto segmentu odměny po skončení oddlužení totiž vedlo k vyvinutí různých řešení, která motivují či nutí dlužníka platit ve fázi od povolení do schválení oddlužení zvláštní zálohy na odměnu za přezkoumání přihlášek pohledávek.

Z komparativní analýzy rozhodnutí o úpadku vydávaných v insolvenčních řízeních zahájených po účinnosti zákona č. 252/2024 Sb. provedené na vzorku získaném od všech aktivních soudních oddělení všech insolvenčních soudů vykrytalizovaly čtyři základní modely přístupu k zálohám na odměnu insolvenčního správce – (i) splátky z disponibilních příjmů dlužníků bez nařízení srážek, (ii) srážky i splátky dlužníků do limitu stanoveného vyhláškou č. 313/2007 Sb. bez ukládání zvláštních záloh, (iii) srážky i splátky dlužníků kombinované se zvláštními paušálními měsíčními zúčtovatelnými zálohami uloženými a (iv) srážky i splátky kombinované se zvláštními fixními zálohami odvozenými od skutečného počtu přihlášek pohledávek.

První model nepředpokládá kvůli příjmu dlužníka nepřevyšujícímu nezabavitelnou částku uložení žádné povinnosti provádět srážky nebo zvláštní zálohy na odměnu za přezkum přihlášek pohledávek. Ve druhém modelu již insolvenční soudy ukládají kombinaci povinnosti plátcům mzdy provádět srážky do limitu stanoveného prováděcími právními předpisy a povinnosti dlužníka dorovnat splátku z vlastních zdrojů, nelze-li pro jeho nízký příjem provést srážku v dostatečném rozsahu. Ve třetím modelu insolvenční soudy rozšiřují druhý model o speciální zúčtovatelné měsíční zálohy hrazené od povolení do schválení oddlužení, respektive ve čtvrtém modelu jej rozšiřují o zálohy ve výši přesně odpovídající odměně z počtu přihlášených pohledávek. Identifikované základní modely jsou na úrovni různých soudních oddělení dále modifikovány dílčími úpravami, což vede k rozšiřování počtu konstrukcí výroků.

Závěrem lze tedy konstatovat, že dle autorů dosud neexistuje unifikovaná praxe napříč všemi insolvenčními soudy v ČR. Naopak se vyvinuly dominantní regionální přístupy s výraznými odlišnostmi. Ba dokonce vlivem externí inspirace a působením vyšších soudů dochází k částečné „fluktuaci“ (někdy i celých) insolvenčních soudů mezi různými modely. Nejvyšší soud ve svém dosud jediném sjednocujícím stanovisku pouze stanovil statutorní povahu zálohového výroku a z něj vyplývajícího požadavku na jeho řádné odůvodnění a přípustnosti odvolání. Preferenci konkrétního modelu nevy-slovil, což autoři považují za logické s ohledem na to, že při konstatování přípustnosti odvolání se dříve či později bude Nejvyšší soud touto otázkou zabývat v rámci své standardní rozhodovací činnosti. K tomu lze nicméně závěrem podotknout, že stávající praxe způsobí dlouhodobou právní nejistotu adresátů, ve které potenciálně vzniká zá-rodek mnohem závažnějšího problému, který vyvstane v nutnosti reagovat na neplnění uložených záloh, pokud se ukážou být v rozporu s právním názorem Nejvyššího soudu publikovaným s časovým odstupem.

Tento problém v plné míře vyvstane při ověřování podmínek vydání rozhodnutí o schválení oddlužení, avšak po uplynutí doby oddlužení (tj. typicky po třech letech) se vrátí v podobě vyhodnocování podmínek pro vydání usnesení o přiznání osvobození podle § 414 InsZ (zda plné neuhrazení zálohy na odměnu insolvenčního správce a přetrvávání reziduálního dluhu na nákladech řízení stále kvalifikuje dlužníka k úspěšnému absolvování oddlužení), resp. pro splnění oddlužení podle § 413 InsZ jako mimo jiné podmínky nutné pro následné vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků (srov. § 425 odst. 2 InsZ).

JUDr. Martin Slobodník, Ph.D.
Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity
mslobodnik@ef.jcu.cz
ORCID: 0000-0002-3854-560X

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., MPA.
Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity
zstrnad@ef.jcu.cz
ORCID: 0000-0002-4371-4252
Scopus ID: 57192889003

JUDr. Ondřej Zezulka, Ph.D.
Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity
ozezulka@ef.jcu.cz
ORCID: 0000-0001-6172-6372